

Ook bij CE-markering goed uitkijken!

Verplichtingen voor fabrikant én gebruiker bij veiligheid machines

Jan Gerrits,

senior adviseur
veiligheid

Bij machineveiligheid is de overgang van de fabrikant naar de gebruiker meestal een zwakke schakel! In productieomgevingen hoor je regelmatig kreten als: 'Maar deze machine is voorzien van CE-markering, daar hoeven we dus niet naar te kijken', 'Er is een verklaring van overeenstemming meegeleverd, met de handtekening van de directeur van de fabrikant' of 'Hiermee is onze verantwoordelijkheid afgedekt'. Maar daarmee ben je er niet. Ook de gebruiker heeft zo zijn verantwoordelijkheden.

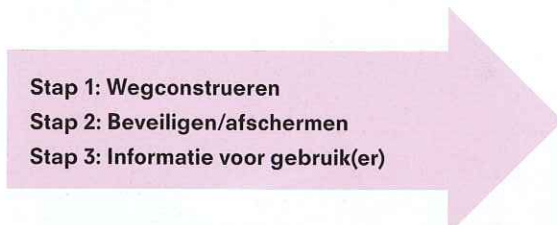
Recentelijk hebben wij een RI&E uitgevoerd bij een onderneming, uitsluitend op de oude machines van vóór 1 januari 1995. De bedrijfsleiding van de onderneming is ervan overtuigd dat zij met machines voorzien van een CE-markering geen risico lopen op het gebied van veiligheid en gezondheid. Maar zo eenvoudig is het niet om de veiligheid van arbeidsmiddelen, waaronder ook machines, te kunnen zekerstellen in de productieomgeving bij de gebruiker.

Verband tussen Machinerichtlijn en Richtlijn Arbeidsmiddelen

De wetgeving is zo opgebouwd dat er een relatie is tussen de Machinerichtlijn (fabrikant) en de richtlijn Arbeidsmiddelen (gebruiker). Deze relatie is onder andere weergegeven in een overzicht uit de geharmoniseerde Europese norm EN ISO 12100. In deze norm zijn onder andere de principes en de methodologie opgenomen voor een risicobeoordeling en de risicoreducerende maatregelen om een voldoende veiligheidsniveau van machines en installaties te bereiken.

In het kort komt het erop neer: de fabrikant moet veilig leveren en de gebruiker moet veilig ter beschikking stellen. De fabrikant heeft hierbij, na het uitvoeren van een risicobeoordeling, de verplichting om de risicoreductie uit te voeren in een wettelijk verplichte volgorde:

De gebruiker heeft de verplichting om een RI&E uit te voeren in het kader van het Arbo-besluit op elk arbeidsmiddel dat in een productieomgeving wordt gebruikt. In het geval van een nieuwe machine, met CE-markering, is dit altijd het geval.

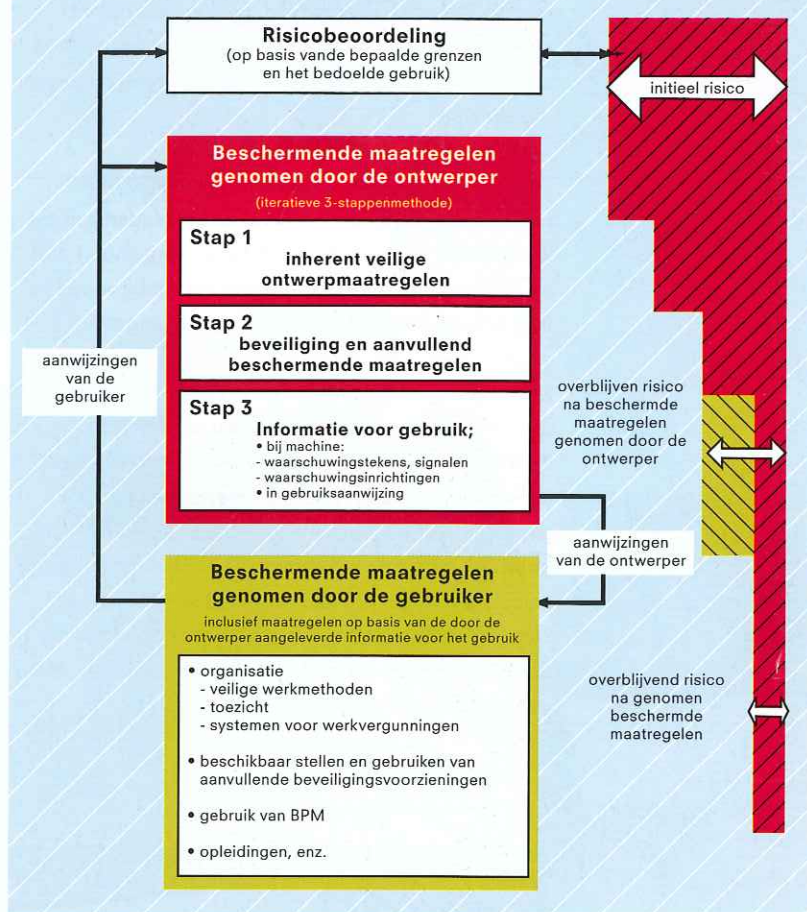
In het schema uit de NEN ISO 12100-1 hiernaast wordt dit verband helder weergegeven.

De aspecten in rood betreffen de activiteiten, die een fabrikant op het gebied van risicoreductie moet uitvoeren. Bij Stap 3 'Informatie voor gebruik' is een pijl opgenomen voor de gebruiker, waarin de tekst staat 'Aanwijzingen van de ontwerper'. De ontwerper kiest deze stap als hij geen oplossing heeft overeenkomstig de genoemde Stap 1 (Wegconstrueren) en Stap 2 (Beveiligen/afschermen). Het vervangen van Stap 3 door Stap 1 of Stap 2 is wettelijk onjuist.

De gebruiker is vervolgens verplicht om op grond van deze informatie de juiste acties te ondernemen. Dit begint met een RI&E, waarin de zogeheten 'Restrisico's van de fabrikant' zijn verwerkt, voordat de machine in gebruik wordt genomen. Deze aspecten zijn in geel weergegeven. Meestal betekent dit dat er duidelijke maatregelen en instructies moeten komen op het gebied van veilige omgang met de desbetreffende machines. In de praktijk ontbreken de veiligheidsinstructies vaak, zeker als het nieuwe machines betreft met CE-markering

Risicoreductieproces cf. NEN-EN-ISO 12100-1

(vanuit de ontwerper beschouwd)

Onjuiste oplossingen en informatie van de fabrikant

Bij een machine met CE-markering, ontbreekt vaak de wettelijk verplichte volgorde in oplossingen (Stap 1 -> Stap 3). Een fabrikant vindt bijvoorbeeld een bepaalde oplossing te duur en stapt dan over naar vermelding op de machine en/of in de gebruiksaanwijzing. Zodra de gebruiker constateert dat er naar zijn mening geen correcte oplossing is toegepast, hoeft hij dit niet te accepteren.

De eisen ten aanzien van een gebruiksaanwijzing zijn in de vernieuwde Machinerichtlijn 2006/42/EG aangescherpt. Het opnemen van een overzicht met 'Restrisico's' in de gebruiksaanwijzing van de fabrikant is verplicht. Dit is meer dan alleen een opsomming van alleen de 'gevaren'. Alle vernieuwde eisen op het gebied van gebruiksaanwijzing zijn vermeld in bijlage I, 1.7.4 van de Machine Richtlijn.

Onvolledige informatie bij de gebruiker

Een gebruiker die een machine koopt met CE-markering, waarbij bovenstaande wettelijk verplichte informa-

tie van de fabrikant ontbreekt, zal een extra inspanning moeten leveren om zeker te stellen dat haar bedieners niet worden blootgesteld aan onverantwoorde risico's voor veiligheid en gezondheid. Belangrijk is dat de afnemer/gebruiker de fabrikant houdt aan zijn wettelijke verplichtingen, ook op het gebied van 'aanwijzingen van de fabrikant'.

De gebruiker dient vervolgens de juiste maatregelen te nemen om een machine veilig aan te bieden aan zijn werknemers in alle fasen, zoals bediening, onderhoud en reiniging. Veiligheidsinstructies zijn hierbij van essentieel belang, hetgeen nogal eens wordt vergeten.

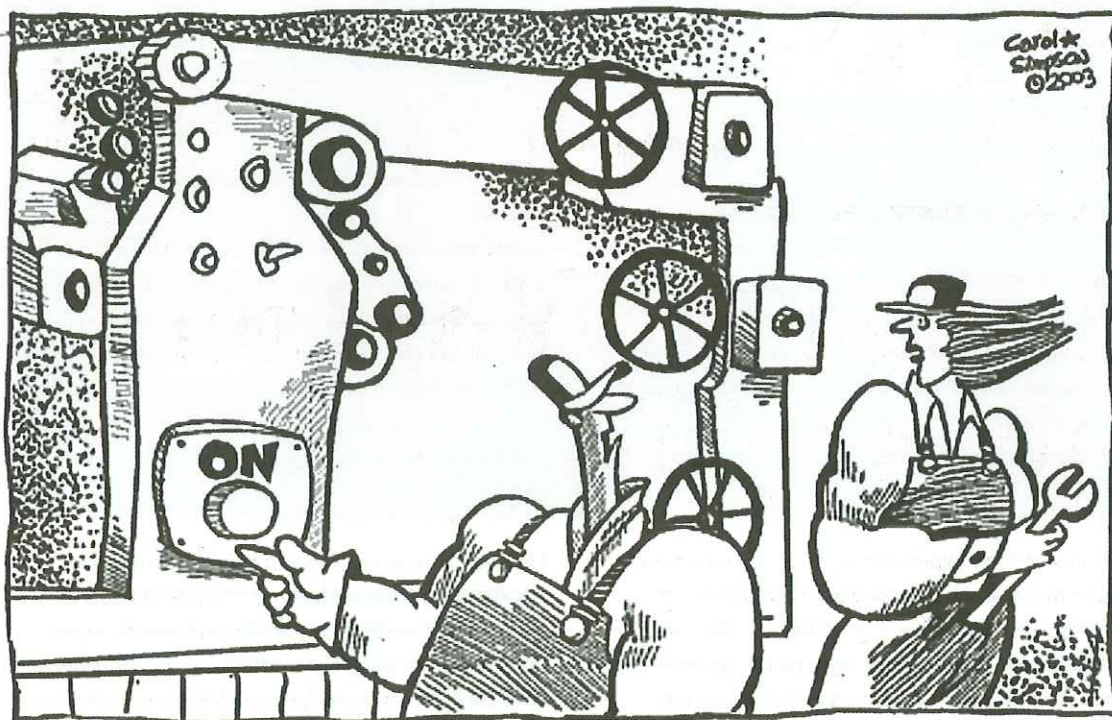
Maar de allergrootste tekortkoming betreft het niet uitvoeren van een RI&E in het kader van het Arbo-besluit, direct bij binnenkomst van een machine met CE-markering. De opmerking: 'We hebben toch CE-markering van de fabrikant', dekt deze lading niet. De gebruiker stelt zijn werknemers hiermee bloot aan extra risico's op het gebied van veiligheid en gezondheid. Deze CE-markering kan incompleet of onjuist zijn! Bij een ongeval komt de realiteit echter te voorschijn, maar vaak te laat!

Advies

De fabrikant moet zijn zaken, op het gebied van CE-markering, wettelijk goed in orde hebben, zoals hierboven beschreven. Dit geldt ook voor de informatie die de fabrikant moet overdragen aan de gebruiker. Bij het ontbreken van deze wettelijke informatie kan het inhouden van een deel van de betaling een goede maatregel zijn, omdat de levering immers niet compleet is.

Een overzicht van deze 'Restrisico's van de fabrikant' in de gebruiksaanwijzing is een must voor de gebruiker. Zonder deze informatie kan de gebruiker geen goede RI&E en veiligheidsinstructies opstellen.

Zorg ervoor dat de overgang van fabrikant naar gebruiker altijd voldoet aan de wettelijke eisen, ook bij nieuw geleverde machines.

*"This machine is perfectly safe...
As long as you never press this button."*